

Anayasa Mahkemeleri ve Özgürlük - Güvenlik Dengesi

Prof. Dr. Adem Sözüer

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Konumuz Anayasa Mahkemelerinin özgürlük ve güvenlik dengesindeki rolü. Siyasetçiler kendi yapmadıkları işleri Anayasa Mahkemesi'ne yaptırmayı çok severler. Yıllardır edindiğim en önemli tecrübelerden biri bu. Yani kendileri ellerini ateşe sokmazlar. Aramızda siyasetçi var mı? Onlar gitti zaten hepsi rahatlıkla konuşabiliriz. Bir örnek vereyim, mesela Türkiye'de bir af kanunu çıkmıştı 1974 yılında... Anayasa Mahkemesi bunu iptal etmişti ve af genişlemişti. Yıllarca Anayasa Mahkemesi'ne herkes demediğini bırakmadı Anarşistleri affetti diye... Kanaat şuydu, tabii ki Anayasa Mahkemesi affetmiştir siyasetçilerimiz asla böyle bir şey yapmaz. Aslında sürekli af çıkarmak istiyorlardı. Bu sefer şöyle bir şey yaptı bizim siyasetçilerimiz... Adı af kanunu olmayan kanunlar yaptılar. Sonucu af ama adı af değil. Çünkü toplumdaki büyük tepki doğacaktı. İşte hepiniz çok iyi hatırlarsınız; mesela Rahşan affı... Rahmetli Bülent Ecevit'in eşinin ismi ile tanınan bir kanun çıkmıştı... Kanunun açıkça anayasaya aykırı olduğunu biliyorlardı. Ben bunu mecliste söyledim... Kanun açıkça aykırı dedim. "Evet, biliyoruz hocam" dediler. "Nasıl Anayasa Mahkemesi'ne gider, o da iptal eder" dediler. "Böylece biz yine Anayasa Mahkemesi'ne sevgilerimizi sunmaya devam ederiz" dediler.

Siyaset af çıkarmak istiyorsa bunu açıkça yapmalı ve Anayasa Mahkemesi de orada bir yanlışlık varsa düzeltmeli... Bu, özgürlük güvenlik meselesinde de öyle... Topu Anayasa Mahkemesi'ne atmak çok kolay...

11 Eylül 2001'den sonra, Amerika'daki bu trajik terör saldırısından sonra biliyorsunuz özgürlük güvenlik söylemi çok moda olmuştu. O günden bugüne bu formülasyona karşı çıkıyorum. Sebebi gayet basit... Özgürlük güvenlik dengesi dediğimiz hususta her zaman sadece özgürlükten ödün

veririz... Çünkü hiçbir zaman için siyasetçiler güvenliğinizi azaltacağız ve size daha çok özgürlük vereceğiz diye bir soru sormaz. Asla böyle bir şey sorulmaz. Sizin güvenliğinizi sağlayacağız bakın deyip hep özgürlükler azalır.

Elbette ki bir hukuk toplumunun ayakta kalması için temel baz güvenlidir yani bunda bir kuşku yok ama özgürlük güvenlik dengesi deyince burada hep kaybedilen özgürlükler olur. Ve hep böyle olmuştur

Burada İtalya'dan gelen konuşumuz var. İtalya'da daha önce organize suç ve mafya bir dönemler çok büyük sorundu. Mafya ve organize suç o kadar tehlikeliydi ki hukuk devleti bununla normal kurallarla baş edemiyor deyip İtalya başta olmak üzere kurallar değiştirildi. Özgürlüklerden yine çok gitti ama mafya bitti mi İtalya'da bilmiyorum.

Siyasetin yapması gerekeni siyaset yapmalı ondan sonrası Anayasa Mahkemeleri'ne bırakılmalı... Günümüzün en önemli sorunu olarak terör kabul ediliyor. 2001'den sonra Türkiye özgürlükçü reformlarını yaparken bize dediler ki aman ha güvenlik için kanun yapın... Hâlbuki bizde yıllardır güvenlik diye diye Devlet Güvenlik Mahkemeleri vardı, Sıkıyönetimler vardı... Bunların hiçbiri ile ne güvenliği sağladık ne de özgürlük oldu. Biz salt güvenlikçi bakış açısını bırakıyoruz, reform yapıyoruz dedik. Amerikalı dostlarımız da o zaman yine de siz bilirsiniz, ama terör çok önemli mesele olacak dedi. Peki, dünyadaki en önemli terör örgütleri nerede? Irak'ta, Suriye'de, Libya'da ve diğer ülkelerde... Ama peki buradaki terör nasıl ortaya çıktı? Bu ülkelerde devletler terör olayları ile karşı karşıya kalıyor. Buna karşılık ilk yapılan şey önleyici müdahale adı altında bu ülkelerin işgal edilmesi... Ondan sonra da orada terör örgütleri oluyor. Sonra bu terör örgütleri ortaya çıktı şimdi hadi özgürlüklerimizi kısıtlayalım diyoruz veya bu askeri müdahalelerin sonucu milyonlarca insan sığınmacı oluyor. Türkiye'ye 4 milyon geldi, Avrupa'ya çok küçük bir kısım gitti. Dünyada yer yerinden oynadı... Yani sorunları yanlış politikalar yapıyor sonra biz özgürlük güvenlik dengesi yapalım, bir takım kanunlar çıkaralım deyip Anayasa mahkemelerine dönüyoruz. Hadi şimdi bu dengesizliğe bir ayar verin diyoruz. Acaba daha farklı sormamız mı gerekir. Biz dünyadaki bu güvenlik politikalarında, bu terörle mücadele konusunda bir hata yapmış olmayalım? Bunu sorgulamamız gerekmiyor mu? Bunları sorgulamazsak sadece her terör olayında uçaklar gitsin, bir takım ülkeleri bombalasin... Ben doğdum doğal savaş var... Afganistan'daki, Filistin'deki durum malum. Şimdi Irak, Suriye, Libya ve diğerleri buna eklendi. Sonra

bunlar kendi ülkemizin iç güvenliği bakımından sorun oluşturduğunda sadece yasalar yetmez diyoruz. Yani olağan yasalar bu sefer hep özgürlükleri kısıtlayan yasalar yapmak durumunda kalıyoruz. Bu bir çaresizlik, fasit bir daire... Sadece özgürlükler kısıtlanıyor fakat dünyada güvenlik giderek azalıyor... artık o kadar rasyonel olmayan boyutlara vardı ki biliyorsunuz ki Türk Hava Yolları'yla Amerika'ya uçmak isterseniz artık yanınıza laptop koyamıyorsunuz. Ne anlamı var, ben bilmiyorum...

Dolayısıyla bu özgürlük güvenlik meselesinde bütün devletlerin sorması lazım, acaba sadece silahlı kuvvetler göndererek biz güvenlik sağlayabilir miyiz? Yoksa bunlar yeni sorunlara neden oluyor mu? Şunu unutmamalıyım ki bu İHA'larla her yapılan saldırıda Afganistan'da her seferinde masum çocuklar siviller ölüyor. Yıllardır böyle... Daha sonra bu ülkelerde niye terör zemin buluyor diye soruyoruz kendimize...

Bizim ülkemiz bakımından da bunlara ilave olarak çok ekstra bir sorunla karşılaştık. 15 Temmuz'daki darbe girişimini biz henüz dünyaya anlatamadık. 15 Temmuz'daki askeri darbe ve arkasındaki yapılanmayı anlatamadık. Çünkü Almanca tabirle "einmalig" yani eşine benzerine rastlanmayan bir yapılanma ve bir askeri darbe girişimiydi. Şimdi terör örgütü dediğimiz zaman herkes dünyada zannediyor ki silahlı bir örgüttür. Ondan sonra bir örgüt programı vardır...

Bizim ülkemizde şöyle bir sorun vardı. Bir terör örgütü var ama bir de demokratik rejimi kabul etmeyen yapılanmalar var. Biz buna demokratik rejimi kabul etmeyen yapılanmalar bakımından bir terör örgütü diyemiyoruz. Çünkü Terörle Mücadele Kanunu'na göre sadece silahlı örgütler terör örgütü sayılıyor... Bu yüzden bizim yasalarımızda uzun yıllar boşluklar vardı. Fakat şöyle bir sorun vardı. Bizim eski yasalarımızda hiç silahsız, diyelim ki komünist düşünce etrafında birleşmişler veya dini düşünce etrafında birleşmişler... Terör örgütü sayıldı bunlar uzun yıllar... Reformla bunları kaldırdık ama orada işte bir boşluk oldu. Almanya'da düzenleme var. Almanya'da eğer bir yapılanma Neonazi yapılanması vs. bunlar faaliyet gösterse bile bunlara mensup olan insanlar kamu görevlisi olamazlar. Bizim bu alanlarda düzenlemeleriniz yok maalesef... Ancak bu alanlarda düzenleme yaparken çok dikkatli olmalıyız, eski acı tecrübeler, eski 141. 142. 163. maddeler vardı biliyorsunuz. Türkiye buralara da tekrar dönmemeli...

Şimdi ben de merak ediyorum acaba 4 milyon mültecinin bulunduğu ve sınırlarında büyük iç çatışmalar olan, büyük güvenlik sorunları yaşayan Türkiye’de Anayasa Mahkemesi ki bu sorunlarla ilgili önüne birçok başvuru geldiğinde şu ana kadar tabii ki daha henüz birçok sonuçlanmayan şey var ama şu ana kadar gerçekten herkesin en güvendiği kurum durumunda... Fakat dediğim gibi her şeyi de Anayasa Mahkemesi’ne ihale etmemeliyiz. Siyaset bazı şeyleri bizzat çözmeli... Burada dün de ismini verdim yine veriyorum İbrahim Kaboğlu gibi hocalarımızın... Başkaları da var... Yani bu şeylerle ilgisi olmayan hocalarımızın ihraç edilmeleri gibi şeyler Anayasa Mahkemesi’nin önüne getirilmemeli. Bunlar başka bir kararname ile çözülmeli. Biz Türkiye’nin uğradığı saldırıyı, 15 Temmuz saldırısının arkasındaki yapılanmayı bütün dünyayı anlatabiliriz ama bu tür hocalarımızın ihracını anlatamayız. Yani, siyasetin burada devreye girip bu yanlışlığı düzeltilmesi lazım. Ama onlar düzeltmiyorsa Anayasa Mahkememizden de bunu beklemek hakkımızdır. Hepinize çok teşekkür ederim.